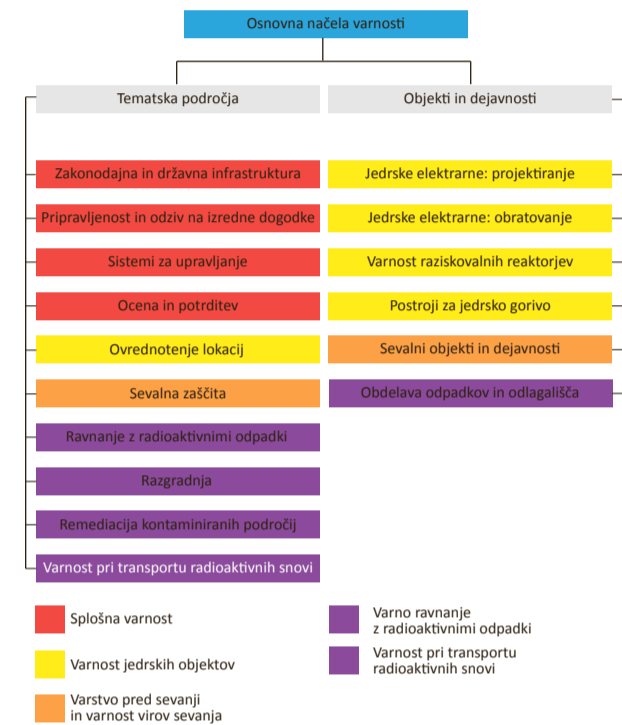

Zakonodaja na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom

Naloga, ki jih mora Slovenija izpolniti v zvezi z ravnanjem z radioaktivnimi odpadki (RAO) in izrabljenim gorivom (IG), temeljijo na sprejeti slovenski zakonodaji, na obveznostih, ki izhajajo iz pravnih temeljev Evropske skupnosti, ki je prenesena v slovensko zakonodajo in na obveznostih, ki izhajajo iz meddržavnih pogodb, konvencij in sporazumov, h katerim je Slovenija pristopila. Zaradi potencialne nevarnosti jedrskih objektov in sevalnih dejavnosti za zdravje ljudi in okolje je področje jedrske tehnologije, kamor sodi tudi področje ravnanja z RAO in IG, še posebej skrbno regulirano, v veljavi pa so tudi drugi pristopi, kot je na primer zagotavljanje in kontrola kvalitete ter sistematični in usklajeni pristopi, kot jih priporoča Mednarodna agencija za atomsko energijo (MAAE).

V Sloveniji je za ravnanje z RAO in IG najpomembnejša zakonodaja s področja jedrske in sevalne varnosti, upoštevati pa je potrebno tudi zakonodajo s področja varstva okolja, zdravja, urejanja prostora ter graditve objektov. Na vsakem od teh področij je izhodiščni dokument zakon, potem pa Vlada RS ter pristojna ministrstva opredelijo podrobnosti o postopkih, pravilih in zahtevah v posebnih uredbah in pravilnikih. Poleg osnovne zakonodaje pa nekatere podrobnosti v zvezi z ravnanjem z RAO in IG določajo tudi drugi zakoni, kot na primer Zakon o skladu za financiranje razgradnje NEK in odlaganje RAO in IG iz NEK s pravili delovanja namenskega sklada, v katerem se zbira denar za razgradnjo in odlaganje radioaktivnih odpadkov iz jedrske elektrarne, Zakon o državni upravi, kjer so določene obveznosti in pristojnosti upravnih organov, Zakon o prevozu nevarnega blaga s določili o prevozi radioaktivnih snovi, vključno z odpadki.

Vsi, ki delamo na področju ravnanja z RAO in IG moramo upoštevati celotno jedrsko zakonodajo, ki je izredno obsežna in razvejena. V urejanje in odločanje na področju ravnanja z RAO in IG so vključena številna ministrstva, vendar sta najpomembnejša pristojna upravna organa Uprava RS za jedrsko varnost na Ministrstvu za okolje in prostor ter Uprava RS za varstvo pred sevanji na Ministrstvu za zdravje. Prvi upravni organ izvaja upravne naloge in nadzor predvsem na področju jedrske in radiološke varnosti jedrskih objektov, kamor sodijo tudi objekti za skladiščenje, ravnanje in odlaganje RAO in IG, nadzoruje njihovo fizično zaščito, promet, prevoz ter odloča o vseh zadevah, ki so povezani s procesi v objektih. Drugi upravni organ skrbi za varstvo ljudi pred sevanji in spoštovanje omejitev dovoljenih doznih obremenitev posameznikov ter za nadzor uporabe virov sevanja v zdravstvu in veterinarstvu.

Ravnanje z RAO in IG je kot obvezna javna gospodarska služba opredeljeno v Zakonu o varstvu okolja, Zakonu o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV) pa to dejavnost podrobneje opredeljuje. Poleg tega ZVISJV tudi določa, da so objekti za skladiščenje, predelavo, obdelavo in odlaganje radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva jedrski objekti, zato zanje poleg osnovnih pravil o umeščanju, pridobivanju dovoljenj za gradnjo, obratovanju in razgradnji oziroma zaprtju, kot jih določa okoljska zakonodaja, veljajo še dodatna pravila, ki jih določa jedrska zakonodaja.

Temeljni dokument, ki opredeljuje vse vidike jedrske in sevalne varnosti jedrskih objektov, je varnostno poročilo, ki se dopolnjuje in potrjuje v vsaki fazi razvoja jedrskega objekta, torej od njegovega prvega načrta do razgradnje oziroma prenehanja uporabe in zaprtja. Zakon določa tudi pogoje za zagotavljanje jedrske in sevalne varnosti, vključno z obvladovanjem resnih nesreč in varstvom pred sevanjem. Določa tudi spremljanje in nadzor sevanja v naravnem in delovnem okolju, obveščanje in izmenjavo informacij v primeru radioloških nesreč ter uvoz, izvoz in tranzit jedrskih in radioaktivnih snovi in odpadkov.

Ravnanje z RAO in IG je podrobno opredeljeno v Pravilniku o ravnanju z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom, ki določa razvrščanje odpadkov glede na stopnjo in vrsto radioaktivnosti, obvezen program gospodarjenja z RAO in IG za vse upravljalce

sevalnih ali jedrskih objektov s pisnimi postopki, način sortiranja, predelave, pakiranja, označevanja, skladiščenja in odležavanja, odlaganja ter izpuščanja tekočih in plinastih radioaktivnih odpadkov. Pravilnik prepoveduje redčenje RAO z namenom zadostiti pogojem za opustitev nadzora, saj je v naravi vse radioaktivno in bi bilo možno z redčenjem radioaktivnih odpadkov dosegati radioaktivnost naravnega okolja. Pravilnik tudi določa načine evidentiranja in poročanja upravnim organom ter način vodenja centralne evidence RAO in IG, ki je informacija javnega značaja.

Seveda smo pri pripravi vseh zakonodajnih dokumentov upoštevali mednarodne standarde, priporočila in smernice. Temeljni dokument na nivoju evropske skupnosti je Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM) in najnovejša Direktiva Sveta 2011/70/Euratom z dne 19. julija 2011 o vzpostavitvi okvira Skupnosti za odgovorno in varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki. Slovenija kot članica MAAE upošteva tudi vse varnostne standarde, ki določajo osnovna načela, zahteve in smernice na področju ravnanja z radioaktivnimi odpadki.

Gotovo obsežna in natančna zakonodaja prispeva k zagotavljanju jedrske varnosti in varstva pred sevanji, brez ustreznega znanja, osveščenosti in odgovornosti vseh, ki z radioaktivnimi odpadki delamo, pa tudi zakonodaja ne more veliko pomagati.

Najpomembnejši zakonodajni dokumenti, ki uravnavajo ravnanje z RAO in IG v Sloveniji.

Domača zakonodaja	Mednarodne pogodbe
Zakon o varstvu pred ionizirajočimi sevanji in jedrski varnosti (ZVISJV)	Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (EURATOM)
• Uredba o sevalnih dejavnostih • Uredba o mejnih dozah, radioaktivni kontaminaciji in intervencijskih nivojih • Uredba o območjih omejene rabe prostora zaradi jedrskega objekta in o pogojih gradnje objektov na teh območjih • Uredba o varovanju jedrskih snovi • Uredba o merilih za določitev višine nadomestila zaradi omejene rabe prostora na območju jedrskega objekta • Uredba o preverjanju radioaktivnosti pošiljk odpadnih kovin • Pravilnik o pooblaščenih izvedencih za sevalno in jedrsko varnost • Pravilnik o dejavnostih sevalne in jedrske varnosti • Pravilnik o zagotavljanju usposobljenosti delavcev v sevalnih in jedrskih objektih • Pravilnik o ravnanju z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim gorivom • Pravilnik o zagotavljanju varnosti po začetku obratovanja sevalnih ali jedrskih objektov • Pravilnik o monitoringu radioaktivnosti • Pravilnik o čezmejnem pošiljanju radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva • Pravilnik o uporabi virov sevanja in sevalni dejavnosti • Pravilnik o načinu vodenja evidenc o osebnih dozah zaradi izpostavljenosti ionizirajočim sevanjem • Pravilnik o pogojih in metodologiji za ocenjevanje doz pri varstvu delavcev in prebivalstva pred ionizirajočimi sevanji • Pravilnik o fizičnem varovanju jedrskih snovi, jedrskih objektov in sevalnih objektov • Pravilnik o pogojih za delavce, ki izvajajo fizično varovanje jedrskih snovi, jedrskih objektov ali sevalnih objektov in o pogojih za delavce, ki imajo dostop do jedrskih snovi ter o drugih pogojih povezanih s fizičnim varovanjem	• Direktiva Sveta 2011/70/Euratom z dne 19. julija 2011 o vzpostavitvi okvira Skupnosti za odgovorno in varno ravnanje z izrabljenim gorivom in radioaktivnimi odpadki • Direktiva Sveta 2006/117/Euratom z dne 20. novembra 2006 o nadzorovanju in kontroli pošiljk radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva • Priporočilo Komisije z dne 15. septembra 1999 o sistemu razvrščanja radioaktivnih odpadkov v trdni obliki • Priporočilo komisije z dne 18. decembra 2003 o standardiziranih podatkih o atmosferskih in tekočinskih radioaktivnih izpuščih v okolje iz jedrskih elektrarn in obratov za predelavo med normalnim obratovanjem • Priporočilo komisije z dne 4. decembra 2008 o merilih za izvoz radioaktivnih odpadkov in izrabljenega goriva v tretje države • Priporočilo Komisije z dne 11.2.2009 o izvajanju sistema knjigovodstva in kontrole jedrskih snovi upravljavcev jedrskih objektov • Skupna konvencija o varnosti ravnanja z izrabljenim gorivom in varnosti ravnanja z radioaktivnimi odpadki (MKVI-GRO), 5.9.1997, na Dunaju • Konvencija o jedrski varnosti (MKJV), 20.9.1994, na Dunaju